

fer afpasses for hvert Sogn i Vedtægter i Overensstemmelse med de lokale Forhold. Disse Vedtægter maa det jo være Meningen at tilveiebringe saaledes, som det høie Indenrigsministerium ogsaa hidtil har søgt at tilveiebringe dem, i Overensstemmelse med Sogneforstanderskaberne.) Jeg troer, at § 2 dog i saa Fald maatte være lidt anderledes affattet, idet det kunde synes, som at Indenrigsministeriet skulde udfærdige Vedtægterne, uden at det behøvede at see efter Forhandling med Sogneforstanderskaberne. Enighed er vel ikke saa vanskelig at tilveiebringe, og det har jo vist sig, at det er lykkedes at staffe den tilstede for de allerfleste Sogne. Der er imidlertid Sogne, og navnlig veed jeg eet Sogn, hvor Fleertallet af Hartkornseierne bestemt modsatte sig den Afgjørelse, her foreslaaes, idet de paastaae, at naar Lodderne ere dem tildeelte ved en lovlig Udskiftningsforretning, ville de ikke tillade, at man tager dem fra dem, men ere bestemte paa at forsøge en Proces, for om muligt at beholde dem. I den Henseende forekommer det mig, uagtet jeg troer, at en Proces herom, efterat denne Lov var udkommen, aldrig vil kunne vindes, — og selve Høiesteretsdommen maa jo have sat Udskiftningen ud af Kraft, idet den har tilbømt Udbyggerne Ret til Anpart i de Udmarksjorder, som alene ere udskiftede til Hartkornseierne. — at det vilde være hensigtsmæssigt, at der blev optaget i Lovudkastet en Bestemmelse, som udtrykkelig sagde, „at som Følge af denne Lov skulde den ældre specielle Udskiftning være sat ud af Kraft.“ Derved vilde forebygges, at selv ikke Tanken skal kunne opstaae hos dem, som have Fordeel ved at betragte Sagen fra den Side, at det Tilbeelte af Udmarkslodderne muligt kunde blive dem tilkjendt.

Jeg maa ogsaa takke det høitærede Ministerium for Bestemmelserne i §§ 3 og 4, der saa billigt og reiskærdigt ordne de omhandlede Forhold. Der er med Hensyn til § 3 foregaaet en Mængde Overdragelser af Hartkornseierne, som have faaet deres Lodder tildeelte. De have deels solgt, deels bortkæstet og deels bortleiet Dele af Lodderne, og disse Overdragelser ere gjorte i god Tro paa begge Sider, saa at det vilde være høilig urigtigt,

om de nu ikke skulde staae ved Magt. I § 4 er ogsaa den Billighed iagttaget, at de, der have gjort Bekostninger paa deres Lodder, skulde have Forkjøbsret til at erholde dem i Arvefæste, mod at betale Loddens Værdi i raa Tilstand. Der er taget det Billighedshensyn, at hvis de ikke ville overtage disse Lodder, skulde de have de Omkostninger dækkede efter Taxation, som de have anvendt paa dem. Jeg troer dog, at der burde tilføies, at de kun skulde have deres Omkostninger dækkede, forsaavidt de ikke allerede ved Jordens Dyrkning havde indvundet dem. Jeg kjender nemlig flere af disse Udmarksjorder, der ere saa frugtbare, at Vedkommende kun have behøvet at sætte Ploven i dem for at faae gode Afgrøder af Raps og andre Søbarter, og i saadanne Tilfælde forekommer det mig ikke, at der er Grund til at give dem Godtgjørelse for Opdyrkningen. Ved denne Deel af Sagen forekommer det mig imidlertid, at der endnu er et Billighedshensyn, som ikke er gjort gjældende, nemlig for de Hartkornseieres Vedkommende, som ikke have taget deres Lodder i Brug. Det er den mindste Part, som har gjort Noget ved deres Lodder. Der er endogsaa hele Sogne, der ikke have villet eller kunnet gjøre Noget ved dem, fordi de ligge saa langt borte fra dem. De Sogne, som ligge nærmest ved „Høilngen“, som man kalder det paa Bornholm, have faaet deres Andeel deraf tillagt lige op til Sognene, men de Sogne, som ligge længere borte, nebe ved Stranden, have faaet deres Parter længst inde i Lhngen, og der er saaledes Fordeiere, som have cirka to Mil. til deres Lhnglodder, og derfor ikke have kunnet gjøre Noget ved dem. Ikke desto mindre have de dog maattet betale Skat efter det Hartkorn, som er paalagt disse Lodder. Skatten er vel ikke stor, idet Hartkornet ikke er høit paa disse raa Lodder, men den er dog altid Noget, og da de have betalt den maaskee i en halv Snees Aar, er det Hele ikke saa aldeles ubetydeligt, og det forekommer mig at være billigt, at den saaledes betalte Skat bliver givet dem tilbage, naar de skulde af med Lodderne. Dertil kommer, at endeel af Hartkornseierne ganske ufrivilligt ere komne i Besiddelse deraf, da de ikke have været stemte for den specielle Udskiftning, men